

REFORMA STRUCTURILOR DE CONDUCERE ALE ARMEI GENIU ÎN PERIOADA 1989-2021

REFORM OF THE COMMAND STRUCTURES OF THE MILITARY ENGINEERING BRANCH IN THE PERIOD 1989-2021

Col.drd. Cristian Gabriel CÎRJĂU*

În urma evenimentelor din 1989, a avut loc o schimbare radicală a regimului politic din România, schimbare care a avut ca principal efect democratizarea societății românești, cu implicații deosebite de ordin politic, economic, social și, implicit, militar. Din punct de vedere militar, armata română a suferit ample transformări care au avut loc în mai multe etape succesive. Acestea au constat atât în demararea procesului de modernizare a organismului militar pe toate planurile: modificări doctrinare și organizaționale ale structurilor de comandament și de forțe, ale concepțiilor cu privire la instruirea și întreținerea acestora în operații, cât și în inițierea procesului de înlocuire a unor categorii de tehnică și de sisteme de armament, cu altele noi și mai performante. Toate aceste transformări au afectat și arma geniu, în ceea ce privește atât organizarea și atribuțiile structurilor de comandament de geniu, cât și structura de forțe de geniu, pe linie de organizare, înzestrare, instruire. În rândurile următoare, vom face o scurtă trecere în revistă a transformărilor la care a fost supusă armata română și, implicit, structurile de comandament de geniu, în perioada de după 1989.

Following the events of 1989, a radical change of the Romanian political regime took place, which had as its main effect the democratization of the Romanian society, a change with special implications of a political, economic, social, and implicit military nature. From a military point of view, the Romanian Army underwent extensive transformations that took place in several successive stages. These consisted of starting the process of modernizing the military body on all levels: doctrinal and organizational changes in command and force structures, the concepts of training and their use in operations, and starting the process of replacing certain categories of equipment and some categories of weapons systems with newer and more efficient ones. All these transformations also affected the military engineering branch, in terms of the organization and attributions of the military engineering command structures, as well as the military engineering force structures on all levels (organization, endowment, training). In the following lines, we will make a brief review of the transformations which the Romanian army and implicitly the military engineering command structures were subjected to, in the period after 1989.

Cuvinte-cheie: comandă-control; structuri de comandament; structura de forțe; arma geniu.

Keywords: command-control; command structures; force structure; military engineering branch.

La sfârșitul anului 1989, au avut loc câteva evenimente cu implicații deosebite asupra societății românești. Prima și cea mai importantă a fost înlocuirea regimului politic comunist cu unul democratic, fapt care a generat ample schimbări de ordin politic, economic, social și militar.

Reforma sistemului militar a însemnat „întocmirea unui program concret, etapizat în timp, care să modifice organismul militar românesc în componentele sale principale (structură, învățământ, instrucție, înzestrare, mod de acțiune, mentalități). Obiectivul general era realizarea unei armate de dimensiuni optime, în măsură să servească eficient

interesele de securitate națională și de participare la eforturile de asigurare a securității cooperative”. (Statul Major al Apărării 2022)

Din punct de vedere militar, armata română a trecut prin transformări deosebite care au avut loc în mai multe etape succesive. Acestea au constat, în primul rând, în modificări doctrinare care au stabilit locul și rolul armatei în societatea românească și responsabilitățile acesteia, în situații de pace, criză și război. În al doilea rând, au fost reorganizate structurile de conducere și structurile de forțe.

În această perioadă de după 1989, au avut loc o serie de evenimente importante pentru armata română. Primul dintre acestea a fost în anul 1994, când România a semnat aderarea la programul „Parteneriat pentru Pace”. Un al doilea eveniment

*Statul Major al Apărării

e-mail: cirjau_cristian@yahoo.com

important a avut loc în anul 2002, când țara noastră a primit invitația de aderare la Alianța Nord-Atlantică, alături de alte șase state est-europene, cu prilejul summitului NATO de la Praga. Nu foarte târziu, în anul 2004, România a fost integrată în Alianța Nord-Atlantică și, ulterior, a fost admisă în Uniunea Europeană (2007).

După aderarea la Alianța Nord-Atlantică, armata română a demarat un amplu proces de aliniere doctrinară, în conformitate cu reglementările Alianței, urmat de transformarea structurilor de comandă-control și de forțe, astfel încât să se poată asigura adaptarea acestora la cerințele privind capacitățile, conform angajamentelor asumate. În urma procesului de transformare a structurilor de comandă-control din armata română, a avut loc și transformarea structurilor de comandament de geniu, obiectul studiului nostru.

Transformarea organismului militar după 1989

Consecințele schimbării de regim politic din România s-au resimțit și în armată, astfel a fost stabilită noua strategie de apărare a țării și au fost redefinite rolul, locul și misiunile fiecărei componente a Sistemului Național de Apărare. În acest nou context, Armata României va parcurge succesiv mai multe etape de restructurare, de reorganizare și de modernizare (Gargaz, Sclipea, Cheța, Burtan 2009, 129-136).

Astfel, o primă etapă importantă a fost în perioada 1990-1993, o etapă de tranziție de la epoca comunistă la un regim democratic, cu importante consecințe atât asupra societății românești, cât și asupra organismului militar. În această etapă, s-au luat măsuri pentru depolitizarea organismului militar și pentru reorganizarea unor structuri.

De asemenea, s-a demarat crearea cadrului legislativ și normativ necesar reformării instituției militare, și un aspect important care merită amintit pentru această etapă, este faptul că s-au luat măsuri pentru stoparea angajării structurilor militare în executarea diferitelor sarcini în economia națională.

O a doua etapă ar fi între anii 1993 și 1997, când s-a început reforma organismului militar. Astfel, în baza *Ordinului general al ministrului apărării naționale nr. 24*, din 30 august 1993, Comandamentul Trupelor de Uscat s-a transformat în Statul Major al Trupelor de Uscat, având în subordine armate de arme întrunite, instituțiile

de învățământ și formațiunile de diferite arme, subordonate direct (Statul Major al Forțelor Terestre 2022). În această etapă, a fost desființată Armata 3 română și reorganizate Armatele 1 și 2 în corpuri de armată. Cu această ocazie, Inspectoratul General al Geniului s-a desființat.

În anul 1994 a avut loc semnarea de către România a aderării la programul „Parteneriat pentru Pace”, ca primă etapă a procesului de integrare în NATO (Securitate prin parteneriat) (NATO 2019).

Etapa a treia, perioada 1997-2000 (Gargaz, Sclipea, Cheța, Burtan 2009, 129), este caracterizată prin ridicarea gradului de operaționalizare a comandamentelor de nivel operativ și tactic.

În această etapă, au fost asumate mai multe obiective prioritare cu privire la interoperabilitatea cu sistemul NATO și s-a trecut la implementarea progresivă a acestora. Au fost create și operaționalizate unități – printre care și un batalion de geniu (Neagoe 2010, 57-59) –, pentru participarea la misiuni de menținere a păcii (Partnership for Peace – PfP), conduse de NATO.

De asemenea, au fost luate măsuri pentru reducerea efectivelor armatei atât prin desființarea unor comandamente, mari unități și unități, cât și prin transformarea sau redimensionarea lor (Portal legislativ 2022).

În această perioadă, au fost reorganizate și structurile de geniu din cadrul Statului Major General și din cadrul statelor majore ale categoriilor de forțe.

Etapa a patra, perioada 2000-2003, este etapa în care a avut loc reorganizarea și restructurarea definitorie a armatei României.

În această etapă, în conformitate cu Strategia militară a României, s-a stabilit, „în primul rând, realizarea unor structuri adecvate, mai reduse ca dimensiuni, mai compacte, suple și flexibile, capabile să fie dislocate rapid și apte să dispună de resurse corespunzătoare pentru susținerea efortului militar și, în al doilea rând, creșterea calității înzestrării atât prin modernizarea unei părți din echipamentul existent, cât și prin achiziții de echipamente noi” (Portal legislativ 2021).

Ca urmare a punerii în aplicare a prevederilor noii strategii, Armatele 1 și 4 au fost transformate în Corpuri de Armată Teritoriale, organizate pe brigăzi.

Începând cu data de 11 aprilie 2000, în baza Hotărârii Consiliului Suprem de Apărare a Țării

nr. S-8, referitoare la „Planul-cadru privind procesul de restructurare și modernizare a Armatei României”, Statul Major al Trupelor de Uscat își modifică denumirea în Statul Major al Forțelor Terestre (Statul Major al Forțelor Terestre 2022).

În ceea ce privește cariera militară, s-a instituit un nou sistem de formare a liderilor, de profesionalizare a personalului, de modernizare și standardizare a pregătirii. De asemenea, s-a trecut la elaborarea de noi acte normative specifice fiecărei arme (doctrine, manuale, instrucțiuni etc.).

Etapa următoare este cea în care are loc procesul de restructurare și modernizare a armatei române, după aderarea României la NATO (2004-2014), fiind se caracterizată de o serie de măsuri. Printre acestea, amintim adaptarea noilor structuri organizatorice ale forțelor armatei, după aderarea României la NATO, continuarea reducerii efectivelor și realizarea unei noi structuri de forțe, capabilă să asigure apărarea țării și să contribuie la apărarea colectivă. Are loc transformarea Comandamentului 2 Operațional Întrunit și a Corpurilor 1 și 4 Armată Teritoriale în Divizii de Infanterie și reorganizarea teritorială a acestora. Se iau măsuri pentru îmbunătățirea cadrului normativ de profesionalizare a armatei și, de asemenea, pentru modernizarea înzestrării pe baza unor programe de achiziții pe termen scurt, mediu și lung (Gargaz, Sclipcea, Cheța, Burtan 2009, 129).

Etapa 2015-2021 s-a caracterizat prin consolidarea capacității de apărare la nivel național, în context aliat și internațional.

Obiectivele militare naționale pentru această perioadă au fost: „dezvoltarea capacităților de apărare necesare; participarea la realizarea sistemului național de management integrat al crizelor; întărirea profilului militar al României în cadrul organizațiilor internaționale și al inițiativelor regionale; creșterea prezenței aliate pe teritoriul național; consolidarea cooperării militare în cadrul parteneriatelor strategice; dezvoltarea unor inițiative de cooperare și parteneriate cu armatele statelor vecine” (Portal legislativ 2021).

De menționat că, în această ultimă etapă, pe teritoriul României s-au înființat mai multe comandamente ale unor mari unități multinaționale, respectiv Comandamentul Corpului Multinațional de Sud-Est, Comandamentul Diviziei Multinaționale de Sud-Est și Comandamentul Brigăzii Multinaționale de Sud-Est.

Reforma structurilor de conducere ale armeei geniu

La sfârșitul anului 1989, arma geniu era condusă de *Comandamentul Trupelor de Geniu*, care avea o structură complexă, în măsură să gestioneze toate problemele pe linia armeei. Comandamentul era condus de un *Comandant*, generalul-maior Gheorghe Popescu, care avea în subordine *Statul major* (organizat pe secții), *Consiliul politic*, *Secția pregătire de luptă și învățământ*, *Serviciul tehnic* (organizat pe secții și birouri), *Ofițerul cu activitatea de serviciu financiar*, *Biroul cadre*, *Ofițerul cu activitatea de servicii și cazare*, *Medicul șef*, *Biroul secretariat*, *Statutul tren de comandament*, *Secția pentru conducerea și coordonarea lucrărilor la canalul navigabil București-Dunăre și la lucrările de drumuri și căi ferate* (organizată pe birouri), *Secția pentru conducerea și coordonarea lucrărilor la canalul Dunăre-Marea Neagră și Poarta Albă-Midia-Năvodari* (organizată pe birouri) și *Atelierul de cercetare științifică și proiectare tehnică de geniu*. (Comandamentul Trupelor de Geniu 1993).

În baza prevederilor unor *Planuri-cadru anuale cu privire la reorganizarea armatei*, începând cu anul 1990, au avut loc schimbări majore în ceea ce privește întreaga armată română, implicit structurile de conducere ale armeei geniu, dar și unitățile și marile unități de geniu (Statul Major al Forțelor Terestre 2022).

O primă măsură importantă, luată până la începutul anului 1990, a fost desființarea tuturor elementelor care aparțineau aparatului politic, de partid, atât din cadrul tuturor structurilor de conducere de la toate nivelurile ierarhice, cât și din cadrul trupelor.

În perioada imediat următoare, au început să fie desființate structuri de conducere și câteva dintre marile unități care erau angajate în lucrări executate în cadrul economiei naționale. Astfel, în perioada februarie-martie 1990, au fost desființate *Direcția Lucrări în Economia Națională* și *Direcția Construcții Lucrări de Irigații* (Gargaz, Sclipcea, Cheța, Burtan 2009, 129).

Începând cu 1 august 1990, în baza *Ordinului ministrului apărării naționale M.102*, din 30 iulie 1990, *Comandamentul Trupelor de Geniu* s-a transformat în *Inspectoratul Geniului* și a intrat în subordinea directă a Comandamentului Trupelor de Uscat (Statul Major al Forțelor Terestre 2022).

În baza aprobării de către ministrul apărării naționale a raportului Comandantului Trupelor de Uscat nr. S. 4856, din 10 noiembrie 1990, *Inspectoratul Geniului*, începând cu luna decembrie a anului 1990, și-a schimbat denumirea în *Inspectoratul General al Geniului*. Acesta era dimensionat corespunzător nevoilor armeei și avea următoarea organizare: șef – *Inspector general* general-maior Gheorghe Popescu, secondat de un *șef de stat major* (care era și *prim locțiitor al inspectorului*), în subordinea căruia se aflau secții și birouri. În subordinea inspectorului general, se mai afla *Locțiitorul pentru pregătirea de luptă și învățământ* care, la rândul lui, avea în subordine secții și birouri. Tot în subordinea inspectorului general, urmau *Serviciul tehnic* care avea în organizare secții și birouri, *Secția lucrări drumuri, poduri și căi ferate*, *Medicul șef*, *Biroul personal*, *Biroul financiar contabil* și compartimentul *Documente secrete* (Comandamentul Trupelor de Geniu 1993).

În baza *Ordinului general al ministrului apărării naționale nr. 24*, din 30 august 1993 al ministrului apărării naționale, *Inspectoratul General al Geniului* și-a încetat activitatea, începând cu 30 noiembrie 1993, ora 24.00. Din data de 1 decembrie 1993, cadrele și salariații civili din *Inspectoratul General al Geniului* au fost incluse în structurile Marelui Stat Major și ale Statului Major al Trupelor de Uscat (Comandamentul Trupelor de Geniu 1993). Astfel, structurile de comandament de geniu au fost reorganizate și s-au constituit *Inspectorul Geniului* la Marele Stat Major (în anul 1994, se schimbă denumirea în Statul Major General), având în subordine 10 oameni, sub conducerea generalului de brigadă Constantin Stănciugelu și *Șeful Geniului* la Statul Major al Trupelor de Uscat, având în subordine 10 oameni, sub conducerea col. Mircea Sclipcea (Gargaz, Sclipcea, Cheța, Burtan 2009, 130).

Ca urmare a transformărilor menționate, la sfârșitul anului 1995, la nivelul armatei României, arma geniu avea următoarea organizare: la Statul Major General, exista *Inspectorul Geniului*, la nivelul Statului Major al Trupelor de Uscat, exista o structură de comandament de geniu, condusă de un șef al geniului, cu grad de colonel, la nivelul Armatelor 1, 2 și 4 exista, de asemenea, o structură de comandament de geniu, condusă de un șef al geniului, cu grad de colonel.

Începând cu 1 aprilie 1998, structurile *Inspectorul Geniului/Statul Major General* și *Șeful Geniului/Statul Major al Trupelor de Uscat* au fost desființate, în locul acestora constituindu-se, în cadrul aceluiași comandament, *Secția Geniu/ Direcția Doctrină și Instrucție*, sub conducerea col. Constantin Teodorescu, respectiv *Biroul Geniu/ Direcția Pregătire de Luptă*, sub conducerea col. Alexandru Rusu (după desființarea Secției Geniu/ Statul Major General în anul 2001, această structură a preluat coordonarea problematicei privind organizarea structurală de principiu, pregătirea cadrelor și instruirea unităților de geniu din forțele terestre) (Gargaz, Sclipcea, Cheța, Burtan 2009, 132).

La 10 martie 2003, la nivelul Statului Major al Forțelor Terestre (în baza Hotărârii CSAT nr. S-8, din 11 aprilie 2000, denumirea Statul Major al Trupelor de Uscat s-a modificat în Statul Major al Forțelor Terestre) (Statul Major al Forțelor Terestre 2022), s-a reorganizat instituția *Inspectorului de armă*, ale cărei prerogative, pentru arma geniu, au fost atribuite comandantului Școlii de Aplicație pentru Geniu și Căi Ferate Râmnicu Vâlcea, și au vizat, în principal: proiectarea și aplicarea doctrinei și politicilor de dezvoltare a armeei geniu; elaborarea actelor normative specifice organizării, desfășurării și controlului instrucției și învățământului militar de geniu; cercetarea științifică aplicativă la nivelul armeei.

Mai târziu, în anul 2006 au fost elaborate și aprobate, la nivelul forțelor terestre, *Instrucțiunile privind instituția inspectorului în forțele terestre* (Statul Major al Forțelor Terestre 2006), unde erau reglementate principalele atribuții ale inspectorului pe linie de armă. Acestea erau următoarele: „elaborează proiectul de dezvoltare/modernizare a armeei; gestionează sistemul de pregătire a personalului din centrul de pregătire al armeei; conduce procesul de acceptare a standardelor NATO și răspunde de implementarea acestora în actele normative specifice și manualele de armă; coordonează procesul de colectare a datelor, a concluziilor și propunerilor rezultate în urma activităților desfășurate pe linie de armă; promovează în mass-media rezultatele obținute de armă; coordonează diferitele lucrări de cercetare științifică pe linie de armă; identifică nevoile de înzestrare cu noi tipuri de tehnică, armament, echipamente și materiale specifice armeei; organizează și desfășoară activități de control în

marile unități și unitățile în care există structuri de armă.”

În anul 2008, învățământul militar a fost reorganizat, și instituția de învățământ specifică armeei s-a redenumit Centrul de instruire pentru Geniu, EOD și Apărare CBRN. Cu această ocazie, a fost desființată funcția de inspector al armeei (Marin 2013, 4).

La sfârșitul anului 2012, șeful Statului Major al Forțelor Terestre a emis Ordinul SMFT 21, din 4 octombrie 2012, privind instituția inspectorului în forțele terestre, cu scopul de a se revitaliza această instituție (Marin 2013, 4-5).

În conformitate cu acest ordin, atribuțiile inspectorului erau următoarele: „dezvoltarea și modernizarea armeei; răspunde de elaborarea actelor normative specifice și a manualelor militare; instrucția și învățământul; înzestrarea cu noi tipuri de armament, echipamente și materiale specifice; cercetarea aplicativă în armă; promovarea imaginii forțelor terestre; relații internaționale specifice armeei”.

Tot prin acest ordin, șeful Statului Major al Forțelor Terestre a stabilit, ca inspector pentru arma geniu, pe comandantul Centrului de instruire pentru Geniu, EOD și Apărare CBRN „Panait Donici”, care a coordonat și a contribuit, în colaborare cu șeful Biroului Geniu din cadrul Statului Major al Forțelor Terestre, cu ofițeri specialiști din cadrul comandamentelor diviziilor de infanterie și din cadrul Brigăzii 10 Geniu, la elaborarea *Concepției de dezvoltare a armeei* și a *Programului de dezvoltare/modernizare a armeei pe termen mediu și lung*. De asemenea, în cadrul centrului, exista și Secția cercetare dezvoltare și reglementări în armă, care era principala structură de execuție, aflată la dispoziția inspectorului de armă.

În această perioadă, inspectorul armeei geniu, personal sau prin intermediul subordonaților, a colaborat, pe linie de specialitate, cu Centrele de excelență NATO pentru Geniu și EOD, cu diferite instituții de învățământ militar din țară și din străinătate și a participat la mai multe exerciții internaționale organizate, în care au fost implicate structuri de geniu, asigurând astfel dezvoltarea relațiilor internaționale specifice armeei.

În ceea ce privește structurile de comandament de geniu, acestea s-au reorganizat și au contribuit la conducerea și coordonarea tuturor activităților desfășurate pe linia armeei geniu. Astfel, la statul Major General, devenit ulterior Statul Major al Apărării, s-a înființat, în luna martie 2003, Biroul

EOD. În perioada martie 2008 – aprilie 2010, a funcționat ca Birou Sprijin și Protecția Forței, iar începând cu aprilie 2011, a fost reorganizat ca Birou EOD (Explosive Ordnance Disposal) și C-IED (Counter Improvised Explosive Devices), care, un an mai târziu, în 2015, a devenit Biroul Geniu, EOD și C-IED. De asemenea, la nivelul Statului Major al Forțelor Terestre și al Statului Major al Forțelor Aeriene, existau Birouri Geniu și EOD, iar la Statul Major al Forțelor Navale, un Birou EOD.

În această perioadă, personalul care a încadrat structurile de comandament de geniu s-a implicat activ în organizarea, conducerea și coordonarea activităților organizate pe linie de armă, a exercițiilor internaționale Resolute Castle și IEL MILU, a contribuit la planificarea acțiunilor structurilor de geniu, la conducerea și coordonarea acestora pentru exercițiile cu forțe în teren Saber Guardian și Dacia 21, la inspecția unităților și marilor unități de geniu, la verificarea serviciului de luptă EOD, la elaborarea doctrinelor, instrucțiunilor și manualelor pe linie de armă, la elaborarea și validarea procedurilor tehnice EOD, la colaborarea cu Centrele de excelență NATO pentru Geniu din Germania, EOD din Slovacia și C-IED din Spania. De asemenea, personalul din cadrul acestor structuri de comandament a participat la misiuni în teatrele de operații și a încadrat posturi în cadrul unor comandamente ale NATO.

La această dată, în organizarea comandamentelor armatei române, la nivelurile strategic, operativ și tactic (comandamente de divizii), există structuri de comandament de geniu, birouri și compartimente de geniu, iar la nivelul statului major al brigăzilor mecanizate, în cadrul compartimentului operații, există o funcție de ofițer de geniu.

Atribuțiile generale ale structurilor de comandament de geniu, aflate în organizarea armatei române la această dată, sunt următoarele: elaborarea de politici, concepții, concepte și doctrine pe linie de geniu, EOD și C-IED; asigurarea de consiliere și expertiză pentru comandanți, pe linie de specialitate; contribuții la elaborarea diferitelor planuri și ordine; gestionarea bazelor de date cu informații specifice; cooperarea cu Centrele de excelență NATO pe linie de geniu, EOD și C-IED; coordonarea sprijinului de geniu în zonele de responsabilitate și de operații; participarea în echipe de control la unitățile de geniu; contribuții la planificarea, organizarea, conducerea și coordonarea unor exerciții naționale și internaționale etc.

Concluzii

Anul 1989 a marcat, pentru arma geniu, ca de altfel pentru întreaga armată, un amplu proces de transformare și reorganizare. Reforma sistemului militar s-a realizat prin punerea în aplicare a unui plan etapizat, care a constat în schimbări doctrinare, organizaționale și structurale, de înzestrare, învățământ, instrucție. Concomitent cu acestea, s-a realizat și reorganizarea structurilor de comandament de geniu, dar și a marilor unități și unități de geniu.

După aderarea la Alianța Nord-Atlantică, armata română a demarat alinierea doctrinară, în conformitate cu reglementările Alianței, urmată de transformarea structurilor de comandă-control și de forțe, astfel încât să se poată asigura adaptarea acestora la cerințele privind capabilitățile, în conformitate cu angajamentele asumate. În urma procesului de transformare a structurilor de comandă-control din armata română, a avut loc și transformarea structurilor de comandament de geniu. Numai că aceasta nu s-a realizat în conformitate cu prevederile doctrinare ale NATO, deoarece s-a adoptat un sistem organizatoric diferit. La această dată, există structuri de comandament de geniu, dar acestea sunt subdimensionate și reușesc să gestioneze cu greu toate domeniile sprijinului de geniu și consilierea/expertiza pe timp de pace, pe durata desfășurării procesului de planificare operațională, și cu atât mai mult pentru alte situații mai importante. Pe de altă parte, rolul acestor structuri de comandament nu se reduce doar la consilierea comandanților, ci constă mai ales în estimarea nevoilor de sprijin de geniu, planificarea resurselor și alocarea judicioasă a acestora unităților sprijinite, ceea ce necesită un personal numeros și specializat.

La acest moment, în conformitate cu prevederile noilor strategii, procesul de transformare a armatei române este în derulare, concomitent cu cel desfășurat în cadrul NATO, prilej cu care structurile de comandament de geniu pot fi reorganizate și redimensionate astfel încât să fie în măsură să gestioneze corespunzător problemele complexe

ale armeei, pe toate liniile: planificare și conducere operațională, informații de geniu, infrastructură, EOD și contribuții la protecția forțelor, protecția mediului, C-IED.

BIBLIOGRAFIE

- Col. Gargaz, Marian, col. Sclipcea, Mircea, col. Cheța, Dorin, col. Burtan, Benone. 2009. *Arma geniu din Armata României. 150 de ani de jertfe și glorie*. București: Editura Centrul tehnic - editorial al armatei.
- Col. Marin, Dan. 2013. „Inspectorul pentru arma geniu.” *Revista armeei geniu, nr. 1, 4*.
- Comandamentul Trupelor de Geniu. 1993. *Registrul istoric, fond 1724, dosar crt. nr. 4*.
- Coord. G.l.mr. Visarion Neagoe. 2010. *Armata română în misiuni internaționale 1991-2009*. București: Editura Centrul tehnic - editorial al armatei.
- NATO. „Securitate prin parteneriat.” Accesat la 23.12.2021. <https://www.nato.int/docu/sec-partnership/sec-partner-mol.pdf>
- NATO. 2019. ”NATO Encyclopedia.” Accesat la 11.03.2022. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/1/pdf/2019-nato-encyclopedia-eng.pdf.
- Portal legislativ. „Ordonanța nr. 7, din 26 ianuarie 1998.” Accesat la 12.02.2022. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/13994>.
- Portal legislativ. „Strategia militară a României 2016.” Accesat la 23.12.2021. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/182367>.
- Portal legislativ. „Strategia militară a României 2000”. Accesat la 23.12.2021. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/92108>.
- Statul Major al Apărării. „Evoluția Statului Major al Apărării.” Accesat la 05.02.2022. <https://www.defense.ro/evolutie-smap>.
- Statul Major al Forțelor Terestre. „Istoric.” Accesat la 25.12.2021. <https://forter.ro/ro/istoric>.
- Statul Major al Forțelor Terestre. 2006. *F.T.4, Instrucțiunile privind instituția inspectorului în forțele terestre*.